

Notitie : Natuurtoets Rijnke haven

Locatie : Rijndijk, Zoeterwoude-Rijndijk
Datum : 19 september 2012
Projectnummer : 211x05960
Opgesteld door : Rob van Dijk
Gecontroleerd : Wiebe Smid
door

Voorliggend verslag behoort bij de ruimtelijke onderbouwing voor het bestemmingsplan 'Rijnke haven' opgesteld door BRO met rapportnummer 211x05960.

Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Verordening Ruimte is vastgelegd.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er n.a.v. projecten, plannen en activiteiten mogelijk significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

Provinciaal beleid

De provinciale groenstructuur bestaande uit de EHS is ruimtelijk vastgelegd in de Verordening Ruimte van de Provincie Zuid-Holland. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de EHS. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit 'tabel 2', de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Met passende maatregelen kan de aanvraagprocedure voor een ontheffing voorkomen worden. Voor soorten van 'tabel 2' geldt bovendien dat een ontheffing niet nodig is wanneer gewerkt wordt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode. Als passende maatregelen niet mogelijk zijn dan dient er een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een belang behorende bij het beschermingsregime waaronder de soort beschermd wordt.

Methode van toetsing

In de natuurtoets zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is een veldbezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving. Dit onderzoeksgebied is weergegeven in bijgevoegde afbeelding. Het veldbezoek is uitgevoerd door een ecooloog van BRO¹ op 13 juni 2012. Het doel van dit verkennende terreinbezoek was een beeld te krijgen van de gebiedskenmerken, het grondgebruik en de mogelijke natuurwaarden binnen het onderzoeksgebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Het water in het plangebied is onderzocht op vissen en amfibieën met behulp van een schepnet.

---

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals algemene verspreidingsatlassen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit enkele percelen en een insteekhaven aan de Rijndijk te Zoeterwoude-Rijndijk. Het plangebied wordt begrensd door de Rijndijk in het zuiden, de Oude Rijn in het noorden en de aangrenzende bedrijfspercelen in het noorden en zuiden. De begrenzing van het plangebied is weergegeven in bijgevoegde afbeelding.

Het plangebied ligt omringd door bedrijventerreinen. Ten noorden van de Oude Rijn ligt het bedrijventerrein Lage Zijde. De Oude Rijn zelf is een watergang met gecontroleerd waterpeil en beschoeide oevers. Agrarisch gebied (veenweidegebied) ligt op circa 200 meter van het plangebied.

Het plangebied zelf bestaat uit een insteekhaven met aangrenzende percelen. De aangrenzende percelen zijn grotendeels verhard met asfalt, betonplaten en klinkerbestrating. Aan de westzijde van het plangebied ligt een onverharde strook. Deze is begroeid met een vochtige pioniervegetatie. Ten zuiden van de insteekhaven ligt een kleine groenstrook die wordt doorkruist door twee voetpaden. Deze groenstrook bestaat uit een gemaaide grasvegetatie en een oeverzone met riet, struweel en moerasruigte. In deze groenstrook staan enkele bomen (es, zwarte els, krulwilg, iep, gewone esdoorn en Spaanse aak). De dikste bomen hier hebben een diameter van circa 15 cm. Ten westen van de groenstrook staan twee paardenkastanjes aan de straatkant, deze hebben een diameter van circa 70 cm. Verder liggen nabij de Oude Rijn smalle plantsoenen met sierheesters langs de waterkant en ligt een plantsoen tussen de Rijndijk en het parkeerterrein.

In het plangebied staat één gebouw waarin interieurzaken zijn gevestigd. Dit gebouw heeft één bouwlaag met plat dak.

De insteekhaven staat aan de noordzijde in directe verbinding met de Oude Rijn. De haven heeft een slikkige bodem en een diepte van circa 1 meter. De kades zijn verhard, behalve aan de (smalle) zuidzijde. Hier is de waterkant begroeid met riet. Ook aan de westzijde van de haven is enige begroeiing van riet en ruigtekruiden tegen de deels verweerde kade. De watervegetatie in de haven is verder slechts beperkt ontwikkeld; plaatselijk is gele plomp aanwezig.

1

2

3

4

5

6

Foto's: 1. Overzicht insteekhaven vanuit de noordzijde. 2. Rietbegroeiing aan het uiteinde van de insteekhaven. 3. Asphaltverharding en bedrijfspand in het oostelijke deel van het plangebied. 4. Pioniervegetatie aan de westzijde van het plangebied. 5. Paardenkastanjes aan de straatzijde. Plantsoen aan de straatzijde.

Globale begrenzing van het plangebied (rood omlijnd).

Beschrijving van het initiatief

Ten westen van de insteekhaven is de bouw van een bedrijfspand met bijbehorende parkeervoorzieningen voorzien. Ten oosten van de insteekhaven is een uitbreiding van het bestaande bedrijfspand voorzien; deze zal aan de noordzijde worden aangebouwd. Tevens zal de insteekhaven worden heringericht. De haven wordt iets verplaatst/opgeschoven, met behoud van de huidige oppervlakte. De haven zal aan de westzijde met enkele meters worden versmald en aan de zuidzijde met enkele meters worden verlengd. Over het water zijn bruggen of vlonders voorzien. Aan de noordzijde zijn parkeerplaatsen en bomen langs de Oude Rijn voorzien.

Toetsing Natuurbeschermingswet

Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied De Wilck, ligt op 2,2 kilometer ten zuiden van het plangebied. Andere wettelijk beschermde natuurgebieden liggen op meer dan 5 kilometer afstand. Gezien de beperkte ruimtelijke impact van de geplande ontwikkeling en de genoemde afstanden tussen het plangebied en natuurgebieden zijn negatieve effecten op wettelijk beschermde natuurgebieden op voorhand uit te sluiten.

Toetsing planologisch beschermde natuurwaarden

Het plangebied ligt buiten de Ecologische Hoofdstructuur zoals deze is vastgelegd in de Verordening Ruimte van de Provincie Zuid-Holland. Het plangebied sluit niet aan op provinciaal beschermde natuurwaarden. Met planologische gebiedsbescherming hoeft geen rekening gehouden te worden bij de planontwikkeling.

Toetsing Flora- en faunawet

Flora en vegetatie

Op basis van het vlakdekkend uitgevoerde veldbezoek zijn de verschillende vegetatietypen op de initiatieflocatie in beeld gebracht en is beoordeeld of hierin beschermde of bedreigde plantensoorten zullen voorkomen. De vochtige pioniervegetatie wordt gedomineerd door riet, russen, heermoes, witte honingklaver, witte klaver, hopklaver, grote weegbree, reukloze kamille en veerdelig tandzaad. Deze en andere pioniersoorten zoals straatgras, robertskruid, klein kruiskruid, Canadese fijnstraal etc., komen ook verspreid voor tussen de verhardingen. Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten in deze pioniervegetatie is op basis van het veldbezoek redelijkerwijs uit te sluiten.

De kademuren zijn plaatselijk begroeid met algemene plantensoorten, zoals robertskruid en grote brandnetel. Aan de noordoostzijde (vlakbij de vlaggenmasten) zijn twee exemplaren van de eikvaren aanwezig. Deze typische muurplant is vrij algemeen en niet wettelijk beschermd. Beschermde muurplanten zijn niet aanwezig.

In de grasvegetatie in het plantsoen aan de straatzijde komen redelijk tot zeer algemene kruidachtige soorten voor, zoals kruipende boterbloem, zilverschoon, smalle weegbree, hondsdrif, madeliefje en gewone morgenster. Beschermde of bedreigde soorten zijn hier niet aanwezig.

De oevervegetatie aan het uiteinde van de insteekhaven bestaat uit riet en ruigtekruiden zoals grote brandnetel, kleefkruid en bitterzoet. In deze vegetatie is het voorkomen van de beschermde soort dotterbloem niet op voorhand uit te sluiten. Deze soort is vrij algemeen langs oevers en

is moeilijk waarneembaar in de zomerperiode. Deze soort valt onder beschermingsniveau 1 van de Flora- en faunawet, waarvoor een algemene vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het voorkomen van andere beschermde plantensoorten of van bedreigde plantensoorten is op basis van het veldbezoek met zekerheid uit te sluiten.

Grondgebonden zoogdieren

Op de initiatieflocatie is tijdens het veldbezoek een molshoop aangetroffen. Behalve de mol zullen nog enkele algemeen beschermde diersoorten van beschermingsniveau 1 op enige wijze van het gebied gebruik kunnen maken, zoals egel, huisspitsmuis, veldmuis etc. Voor de genoemde soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Op basis van algemene verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikte habitats of schuilplaatsen is het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden zoogdieren in het plangebied op voorhand uit te sluiten.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen (holle bomen en gebouwen). Op de initiatieflocatie zijn in het geheel geen holle bomen of voor vleermuizen geschikte gebouwen aanwezig. De aanwezige bedrijfshal heeft geen geschikte invliegopeningen. De insteekhaven in het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen zoals de meervleermuis. Het aanwezige water zal daarbij echter slechts een klein deel uitmaken van een veel groter foerageergebied. De waarde van de insteekhaven voor foeragerende vleermuizen is marginaal. Door de aanplant van bomen parallel aan de insteekhaven en de Oude Rijn zal de waarde voor vleermuizen op termijn vergroot worden: de bomen kunnen fungeren als geleidingsstructuur en foerageerplaats (insecten).

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied wilde eend en meerkoet waargenomen. Deze en andere water- en moerasvogels kunnen tot broeden komen in de met riet begroeide oeverzone. Algemene zangvogels zoals merel, roodborst en winterkoning kunnen tot broeden komen in het struikgewas in het plangebied. De aanwezigheid van gebouwbewonende vogelsoorten in het plangebied is op basis van het veldbezoek uit te sluiten. Het bedrijfsgebouw biedt hiervoor geen nestgelegenheid.

Effectenbeoordeling

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten. Deze zijn niet in het plangebied aanwezig. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten'). Ook deze soorten zijn niet in het plangebied aanwezig.

Nesten van broedvogels in de riet- en struikbegroeiing zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze in gebruik zijn gedurende de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze vogelnesten. Het is daarom aan te bevelen om benodigde werkzaamheden zoals verwijderen van bomen, struiken, riet en ruigtevegetaties uit te voeren in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. Dit is voor de te verwachten broedvogels het geval in de periode september tot maart.

Amfibieën, reptielen en vissen

Tijdens het veldonderzoek zijn in het water jonge visjes waargenomen, naar alle verwachting betreft het rietvoorn of blankvoorn (niet wettelijk beschermd). Daarnaast is kleine modderkruiper (beschermingsniveau 2) aangetroffen in het plangebied. De vissen komen met name voor in het uiteinde van de insteekhaven. Hier is beschutting aanwezig tussen de rietstengels en is een modderige bodem. Het voorkomen van andere beschermde of bedreigde vissoorten in het plangebied is op basis van het onderzoek onwaarschijnlijk.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen amfibieën aangetroffen. Desondanks kunnen in de oeverzone algemene amfibiesoorten voorkomen, zoals bruine kikker en gewone pad. Deze soorten vallen onder beschermingsniveau 1 van de Flora- en faunawet, waarvoor een algemene vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het voorkomen van strenger beschermde amfibiesoorten is redelijkerwijs uit te sluiten, omdat deze soorten specifiekere eisen stellen aan hun voortplantings- en landhabitat.

Gezien het ontbreken van geschikte habitats of de afwezigheid van populaties in de omgeving is het voorkomen van strenger beschermde reptielensoorten in het onderzoeksgebied redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectenbeoordeling

Ten behoeve van de geplande ontwikkeling zal een deel van de insteekhaven vergraven en verlegd worden. Daarbij zal de met riet begroeide oeverzone verstoord worden en tijdelijk of permanent verdwijnen. Tijdens de aanlegfase is daardoor kans op het doden of verwonden van kleine modderkruipers. In de gebruiksfase (nieuwe situatie) kan leefgebied voor de kleine modderkruiper verdwijnen, wanneer niet wordt voorzien in een met riet of moerasplanten begroeide oeverzone.

Voor de kleine modderkruiper geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet wanneer gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode. Bij de geplande werkzaamheden kan worden gewerkt volgens de Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector of de Gedragscode van de Unie van Waterschappen. Om te voldoen aan de gedragscode zal een ecologisch werkprotocol uitgewerkt moeten worden. Daarnaast zal uitgewerkt moeten worden op welke wijze in het plangebied het functionele leefgebied in de nieuwe situatie behouden (heringericht) wordt. In dat geval kan overtreding van de Flora- en faunawet worden voorkomen.

Ongewervelde diersoorten

Het voorkomen van beschermde ongewervelde diersoorten in het onderzoeksgebied is uit te sluiten. Dergelijke soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied. In het onderzoeksgebied zijn deze omstandigheden niet aanwezig.

Conclusie en aanbevelingen

Voor de geplande ontwikkeling is tijdens de aanlegfase kans op het doden of verwonden van kleine modderkruipers (beschermingsniveau 2) die in het water voorkomen. In de nieuwe situatie kan leefgebied voor de kleine modderkruiper verdwijnen, wanneer niet wordt voorzien in een met riet of moerasplanten begroeide oeverzone. Voor de kleine modderkruiper geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet wanneer gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode (bv. Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelsector of de Gedragscode van de Unie van Waterschappen). Om te voldoen aan de gedragscode zal een ecologisch werkprotocol uitgewerkt moeten worden. Daarnaast zal uitgewerkt moeten worden op welke wijze in het plangebied het functionele leefgebied in de nieuwe situatie behouden (heringericht) wordt.

Om overtreding van de Flora- en faunawet voor broedvogels te voorkomen, is het van belang om benodigde werkzaamheden zoals verwijderen van bomen, struiken, riet en ruigtevegetaties uit te voeren in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. Dit is voor de te verwachten broedvogels het geval in de periode september tot maart.

Voor overige soorten is overtreding van de Flora- en faunawet op voorhand uit te sluiten. Er ligt een kans om de twee oude paardenkastanjes in het plangebied te behouden vanwege de natuurwaarde die zij vertegenwoordigen.